

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку вугільної промисловості. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 липня 2005 р. №236-р.
2. Амоша О.І. Проблеми реструктуризації промисловості в контексті сталого розвитку // Проблеми сталого розвитку України. – К.: "БМТ", 1998. – С. 344-353.
3. Гесць В.М. Реструктуризації економіки в контексті переходу України на принципи сталого розвитку // Проблеми сталого розвитку України. – К.: "БМТ", 1998. – С. 47-56.
4. Новикова О.Ф., Амоша А.И., Мартякова Е.В. Основные направления социальной политики и социальной защиты в промышленности, -Донецк: НЭП НАН Украины, 1994.-120 с.
5. Рынок труда и социальной политики в Центральной и Восточной Европе. /Под ред. Н.Барра.-М.: ИКЦ "ДИС", 1997.-187 с.

Annotation. Reasons and consequences of the unsatisfactory state socio-economic policy are considered. Methodical approaches are offered to reformation mechanism regulation consequences of the industrial restructuring

Key words: social mechanism., reformation , restructuring, industry

УДК 33.003.13: 378.11

А.М. Каньоса, к.і.н., доцент;

М.І. Каньоса, к.е.н., професор Кам'янець-Подільського національного університету.

РЕАЛІЗАЦІЯ МІСІЇ ВНЗ – ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Економічна безпека вищого навчального закладу можлива тільки за умови узгодження і реалізації інтересів ВНЗ та інтересів суб'єктів зовнішнього середовища, інтересів ВНЗ та інтересів внутрішніх суб'єктів закладу, оскільки абстрактних інтересів не буває, вони є категорією персоніфікованою.

Ключові слова. *Економічна безпека вищого навчального закладу; інтереси суб'єктів зовнішнього середовища; інтереси ВНЗ; інтереси внутрішніх суб'єктів навчального закладу; місія, вищого навчального закладу.*

Економічна безпека вищого навчального закладу є комплексним поняттям і пов'язана не стільки з внутрішнім станом самого закладу, скільки із впливом на нього зовнішнього середовища, з тими суб'єктами, з якими йому доводиться вступати у взаємодію. Тому вірогідніше стверджувати, що економічна безпека ВНЗ віддзеркалює узгодженість, збалансованість інтересів закладу та інтересів суб'єктів зовнішнього середовища. Розглядаючи саме під цим кутом зору економічну безпеку вишу, її можна оцінювати як практичне втілення положень теорії ресурсної взаємозалежності, згідно з якою він у своїй діяльності має брати до уваги (поруч із власними) інтереси інших суб'єктів, коло яких є надто широким. Узгоджуючи інтереси ВНЗ та суб'єктів зовнішнього середовища, котрі перебувають з ним у взаємозв'язку, можна розглядати економічну безпеку першого.

Вищий навчальний заклад здійснює свою місію у певному середовищі і поза ним його діяльність неможлива. Економічна безпека закладу цілком залежить від впливу цього середовища (позитивного чи негативного). Отже економічні інтереси ВНЗ мають бути в гармонії у часі та просторі з аналогічними інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що функціонують поза межами вишу.

Серед позитивних впливів зовнішнього середовища слід розглядати управлінські нововведення, розвиток оргтехніки, науково-технічного прогресу та НТР, які здійснюють вплив на діяльність закладу, залежно від його спрямування. ВНЗ може впроваджувати всі можливі інновації, а може певні з них ігнорувати, інші – відкласти у часі через брак коштів тощо. Однак необхідність впровадження нововведень вимагається цілою низкою об'єктивних причин. Внаслідок інноваційних процесів будуть розроблені нові способи і засоби виробництва, які об'єктивно викличуть технологічні, конструктивні, організаційні та інші зміни в економіці країни, для функціонування якої ВНЗ готує фахівців. Більше того, вищий навчальний заклад має готувати тих, хто буде активно втручатися в інноваційні процеси, критично аналізувати існуючі засоби та способи виготовлення однорідної продукції на різних виробництвах. Слід також враховувати різноманітність форм організації виробництва і праці, шляхів підвищення ефективності виробництва, які мають призвести до зниження затрат виробництва, чим збільшувати прибуток підприємств-споживачів підготовлених у ВНЗ спеціалістів, і підвищити конкурентність тих і інших на ринку; розширити вже зайнятий ними сегмент ринку, чи вийти на новий ринок праці для випускників закладу, а підприємствам, де працюють випускники, – збути випущених дешевших і якісних товарів. У підсумку мають виграти усі: вищий навчальний заклад стає економічно сильніший, бо отримує

замовлення на підготовку спеціалістів-фахівців, а підприємства, де працюють ці фахівці, – збільшують прибутки через розширення ринку збуту випущеної продукції.

Таким чином бачимо, що вищий навчальний заклад буде в економічній безпеці, якщо його інтереси гармонують з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища – споживачів його продукції – випускників-фахівців, держави, конкурентів, інвесторів, суспільства в цілому. Гармонізація інтересів вишу з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють з ним, досягається узгодженістю інтересів, котрі можуть виступати у різноманітних формах, залежно від статусу суб'єкта зовнішнього середовища.

Суб'єкти зовнішнього середовища, з якими взаємодіє вищий навчальний заклад, надто різноманітні. Загальну їх схему подаємо на рис. 1.

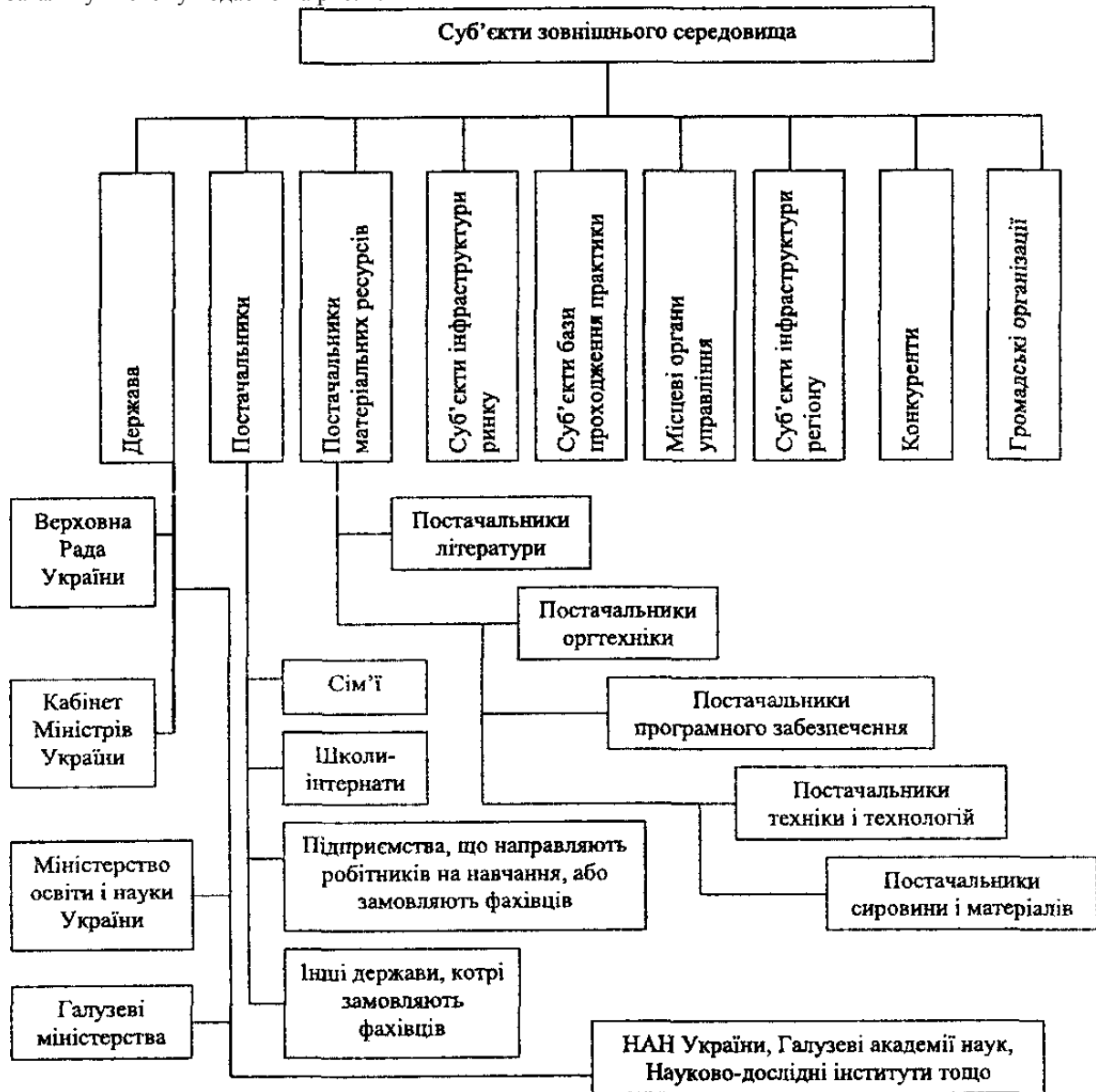

Рис. 1. Групи суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють з вищим навчальним закладом.

Взаємодія ВНЗ з суб'єктами зовнішнього середовища здійснюється шляхом реалізації у зовнішньому середовищі функціональних видів діяльності: надання освітніх послуг з підготовки фахівців для державних установ, підприємств, організацій, за контрактами, їх періодичної післядипломної перепідготовки, перекваліфікації; надання наукових чи інтелектуальних послуг на замовлення підприємств, виконання державних замовлень (на підготовку фахівців, наукових розробок тощо); укладання угод про надання послуг освітньому закладові для проходження різноманітних практик при підготовці фахівців; надання послуг чи виконання робіт для освітнього закладу (постачання сировини, матеріалів, обладнання, проведення ремонтних робіт тощо); фінансове забезпечення; кадрове забезпечення та інше. Схема взаємодії вищого навчального закладу із суб'єктами зовнішнього середовища подається на рис.2.

Серед суб'єктів зовнішнього середовища передусім слід виділити державу, яка має найбільш суттєвий вплив на функціонування вищого навчального закладу і регулює всі аспекти його діяльності у різних формах.

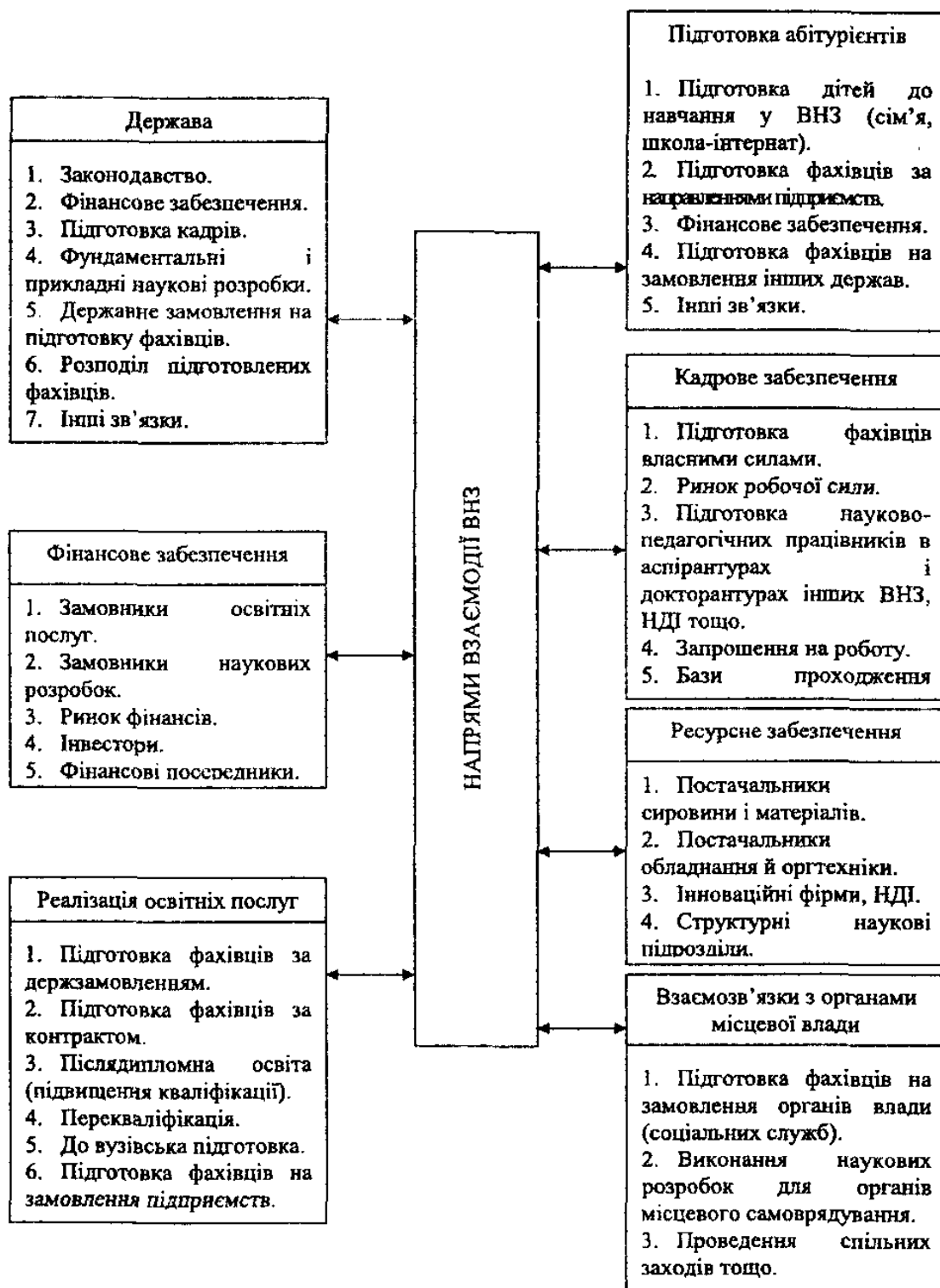

Рис.2. Взаємодія вищого навчального закладу з суб'єктами зовнішнього середовища.

Кожен ВНЗ обов'язково взаємодіє з підприємствами, установами, закладами, на яких працюють його випускники та котрі споживають його наукову продукцію. Крім цього він також взаємодіє з тими, хто готує для нього абітурієнтів, постачає матеріальні, технічні, енергетичні чи інші ресурси. Склад суб'єктів інфраструктури ринку визначається спрямуванням вищого навчального закладу, його статусом у суспільстві. Серед суб'єктів інфраструктури ринку виділяють загальні і спеціальні. При цьому слід

відзначити, що взаємодія закладу з суб'єктами зовнішнього середовища відбувається у ринковому середовищі, у якому постійно присутні економічні ризики, пов'язані зі станом розвитку економіки, з розвитком інфляційних процесів, зміною ставки банківського відсотка, паритетом валют тощо.

Взаємодія ВНЗ з суб'єктами зовнішнього середовища може бути безпосередньою чи опосередкованою. Під першою розуміють прямі контакти закладу з суб'єктами, що тривають тимчасово чи постійно, на документальній або інформаційній основі, наслідки яких мають безпосередній вплив на діяльність вишу. Це насамперед ті, від яких залежить виконання місії ВНЗ, – підготовка абітурієнтів, підприємства, установи й організації, де працюють підготовлені фахівці, споживачі наукової продукції, державні органи та органи місцевого самоврядування. Опосередкована взаємодія не передбачає безпосередніх контактів навчального закладу з суб'єктами зовнішнього середовища, діяльність яких хоча й не має прямого впливу на нього, однак визначає важливі стратегічні рішення керівників вишів. Перш за все це конкуренти – ВНЗ, котрі готують фахівців аналогічних, чи суміжних професій; навчальні або науково-дослідні заклади, які продукують таку ж наукову продукцію. Значення опосередкованої взаємодії таких суб'єктів різко зростає в умовах розширення кількості закладів і зміни демографічної ситуації; зміни системи суспільних відносин і складу менеджерів; зміни виробників фундаментальних та прикладних досліджень тощо. Отже з метою забезпечення економічної безпеки вищого навчального закладу слід гармонізувати його інтереси з інтересами зв'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, а значить, розглядати ці інтереси як взаємодію закладу з суб'єктами, яка здійснюється упродовж певного періоду вимушено чи за вибором ВНЗ, наслідки якого є позитивними для останнього.

Інтереси вищого навчального закладу мають бути і інтересами усіх його суб'єктів, оскільки вони є категорією персоніфікованою. Абстрактних інтересів не буває. Спробуємо виділити інтереси суб'єктів ВНЗ. Персоніфікація суб'єктів вишу обумовлюється рядом чинників, серед яких є форма власності, в якій перебуває заклад, організаційно-правова форма його діяльності та самим видом інтересів. Згідно зазначених чинників ієрархія суб'єктів інтересів вишу може подаватися у послідовності: власник ВНЗ, керівництво ВНЗ, управлінська команда закладу, науково-педагогічний і науковий склад закладу, допоміжний і технічний персонал. У цій ієрархії суб'єктів інтересів ВНЗ домінуючі позиції належать власникові закладу і його керівництву. Така ієрархія суб'єктів інтересів ВНЗ справедлива у випадках, коли власник закладу або керівництво здійснюють контроль за його діяльністю, тобто є контролюючими суб'єктами. Контроль за функціонуванням закладу розглядається як форма реалізації економічної влади при одноосібному керівництві або управлінською командою закладу і базується на використанні економічних категорій: власність, влада і право розпоряджатися доходами закладу {16}.

Суб'єкт контролю формує систему інтересів ВНЗ і здійснює керівний вплив на його економічну безпеку. Реальний контроль за діяльністю вишу також здійснюється сторонніми структурами (КРУ, ДПІ тощо). Наявність контролюючих суб'єктів не можна вважати позитивним чи негативним чинником для функціонування закладу. Значно важливішим є співпадання чи неспівпадання інтересів контролюючого суб'єкта і ВНЗ.

Особливу актуальність у розгляді інтересів суб'єктів закладу має форма власності закладу – державний чи приватний. Приватний заклад є новим для національної освіти. Його відносини з державою є особливими і викликають у дослідників підвищений інтерес. Навчально-педагогічний, науковий та допоміжний персонал у таких закладах завжди відповідає нормативам. Державним контролюючим органам більше уваги слід звертати на матеріально-технічне забезпечення виконання місії ВНЗ. Державні навчальні заклади мають піддаватися, окрім зазначеного контролю, ще й різноплановій фінансовій перевірці. Створення цілої мережі приватних структур, придбання обладнання, навчальної та наукової літератури через, так звані "тендери", далеко не завжди сприяють кращому використанню державних і зароблених коштів. Також у деяких закладах не співпадає співвідношення допоміжного персоналу з потребою у науково-педагогічних працівниках. В умовах трансформації національної освіти, що здійснюється наразі на теренах України, ця проблема є надзвичайно актуальною. Однак вона не є темою цього дослідження, хоча стосується інтересів декількох ланок суб'єктів внутрішньої ієрархії.

Ієрархія суб'єктів інтересів ВНЗ має бути запорукою забезпечення внутрішньої збалансованості інтересів. Але, розглядаючи її детальніше, побачимо, що забезпечення внутрішньої збалансованості інтересів навчального закладу є надзвичайно складним завданням, вирішення якого ґрунтується на збалансованості інтересів ВНЗ з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють із закладом. Крім цього, у кожній галузі діяльності зовнішніх суб'єктів є певні особливості й інтереси, а у навчального закладу (національного, державного чи галузевого) свої. Управлінська практика показує, що досить складно забезпечити внутрішнє збалансування інтересів закладу навіть при застосуванні стратегії обмеженої оптимізації, тим більше, що стратегічні інтереси далеко не завжди можна однозначно сформулювати за умови невизначеності зовнішнього середовища.

В умовах державних закладів формування і формулювання інтересів вищого навчального закладу є прерогативою керівника, і повною мірою у приватних. Тому можемо стверджувати, що формування інтересів ВНЗ є значною мірою суб'єктивним. Сформульовані інтереси навчального закладу завжди

будуть віддзеркалювати рівень інтелектуального розвитку, менталітет, професійну інтуїцію керівника чи власника, їх уміння бачити перспективи розвитку закладу, прогнозувати стан і динаміку зовнішнього середовища.

Враховуючи значну кількість суб'єктів зовнішнього середовища, з якими безпосередньо чи опосередковано взаємодіє заклад, його інтереси надто різноманітні і кожен заклад характеризується сукупністю тільки йому властивих інтересів, що певним чином співпадають між собою, мають різний статус і таких, що належать різним суб'єктам. Інтереси закладу не тільки різноманітні, але і надто мобільні, що обумовлено безперервним розвитком як самого закладу, так і постійною зміною зовнішнього середовища. Таким чином можна стверджувати, що інтереси ВНЗ не є постійними і з часом та залежно від обставин змінюються.

Різноманітність і мобільність інтересів вищого навчального закладу обумовлюють необхідність їх систематизації за рядом ознак і упорядкування на основі цієї систематизації. Це дає можливість їх формулювання, організувати їх перевірку, контролювати рівень дотримання, сформувати систему пріоритетів, визначити заходи з їх захисту. Доцільно, на нашу думку, упорядковувати їх за видом, природою, рівнем вагомості, розподілом у часі, приналежності (зоною дії). Запропоновану систематизацію дивись на рисунку 3.

За видом інтереси поділяють на економічні, соціальні, екологічні та політичні; за природою походження – на природні та штучні; за рівнем вагомості – на глобальні, пріоритетні та другорядні; за розподілом у часі – на поточні і стратегічні; за приналежністю (зоною дії) – на галузеві, регіональні, функціональні. Усі вони можуть бути деталізовані і вимагають конкретного наукового дослідження.

Широке коло різноманітних інтересів навчальних закладів формують систему інтересів вишу, що перебувають у взаємозв'язку і взаємообумовленості та певним чином є субпідрядними. Виходячи з самого розуміння інтересів ВНЗ, розглянутих підходів до систематизації, можна зробити спробу сформулювати критерії формування системи інтересів вищого навчального закладу. Їх дотримання дозволить сформувати систему інтересів закладу, яку можна буде розглядати як елемент менеджменту навчального закладу. Серед них вважаємо за доцільне назвати обмежений характер системи інтересів, адресність інтересів, трансформацію інтересів в економічні та натуральні показники, внутрішню узгодженість інтересів системи.

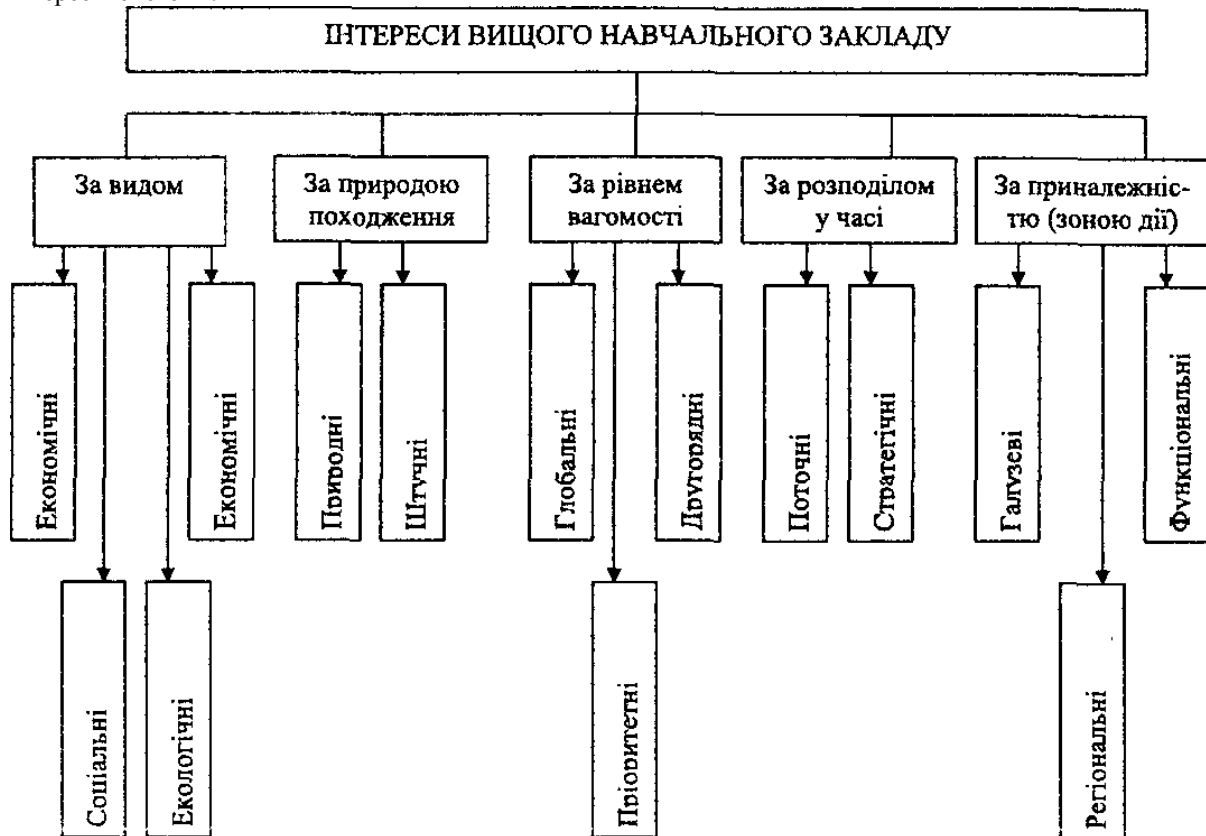

Рис.3. Класифікація інтересів вищого навчального закладу.

Таким чином, розглядаючи проблему забезпечення економічної безпеки вищого навчального закладу через реалізацію його місії, можна сказати, що вона можлива тільки за умови узгодження і реалізації інтересів ВНЗ та інтересів суб'єктів зовнішнього середовища, інтересів ВНЗ та інтересів внутрішніх суб'єктів закладу, оскільки абстрактних інтересів не буває, вони є категорією персоніфікованою.

Дослідження підтверджують, що інтереси вищого навчального закладу є досить різноманітні, бо охоплюють усі грані його діяльності, і ще недостатньо вивчені. Можна стверджувати, що це є одна з перших спроб на шляху вивчення цієї надто важливої проблеми.

Список використаних джерел

1. Архипов А., Городецкий А., Михайлов Б. Экономическая безопасность: Оценки, проблемы, способы обеспечения // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С.36-44.
2. Бендиков М.Л. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №2. – С. 17 – 30.
3. Библия. Книги священного писания Ветхого и Нового завета канонические. – Библейские комиссии "Духовное просвещение", 1991. – 617с.
4. Бинько И., Шлемко В. Как обеспечить экономическую безопасность Украины? // Всеукраинские ведомости, – 1997. – №138(810). – С. 3 – 8.
5. Воронкова А.Э., Дибнис Г.И., Пономарев В.П. Поддержка конкурентоспособного потенциала предприятия. – К., 2000. – 152 с.
6. Воронгта Л.І. Малий бізнес та підприємництво. – К., 2002. – 310 с.
7. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії. Укладачі: В.С. Іфтемічук, В.А.Григор'єв, М.І. Маниліч та ін. За наук. ред. Г.І. Башнянина і В.С. Іфтемічука. – К.: "Магнолія плюс", 2004. – 688 с.
8. Герасимчук А.А. Організаційна та управлінська культура. – К., 2002. – 211 с.
9. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія /О.Г. Білорус, Д.Т. Лук'яненко та ін.; Керівник авт.кол. і наук. ред. О.Г. Білорус. – К., 2001. – 733 с.
10. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Кондор, 2004. – 208 с.
11. Драга А.А. Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности. – М., 1998. – 304 с.
12. Дуднікова І.І. Безпека життєдіяльності. – К., 2003. – 260 с.
13. Жук Л.А. Правові основи підприємницької діяльності. – К., 2002. – 292 с.
14. Забродский В.,Капустин Н. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы // Бизнес-информ. – 1999. – №15-16. – С. 35 – 37.
- 15.Каньоса М.І. Проблеми підвищення конкурентоспроможності вищих педагогічних навчальних закладів в умовах ринкової економіки //Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Т.1. Кам'янець-Подільський, 2002,-С. 34-35.
16. Каньоса М.І. Вищий навчальний заклад в умовах ринку //Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія педагогічна. – Випуск У1. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2005. – С. 7-13.
17. Каньоса А.М., Каньоса М.І. Безпека вищого навчального закладу в його ж руках. //Збірник наукових праць викладачів КПДУ. – 2006. – С. 21-25
18. Каньоса М.І., Каньоса А.М. Підприємництво вимагає безпеки. //Збірник наукових праць викладачів економічного факультету. Випуск 1. – Кам'янець-Подільський: КПДУ, ред.-видавничий відділ, 2006. – С. 51-61.
19. Каньоса М.І., Каньоса А.М. Управління економічним потенціалом вищого навчального закладу на засадах маркетингу //Збірник наукових праць викладачів економічного факультету. Випуск 2. – Кам'янець-Подільський: КПДУ, ред.-видавничий відділ, 2007. – С. 52-56.
20. Концепція економічної безпеки України. Ін-т екон. прогнозування. Кер.проекту В.М.Гесць. – К, 1999. – 56 с.
21. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. – К.: Вид-во КВІЦ, 1999. 464с.
22. Пастернак-Таранушенко Г. Вища школа конкурентної боротьби. Економічна безпека підприємства в умовах ринку. – Вісник НАН України, 1994, № 7/8. С.78-79.
23. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення. /За ред. Проф. Б.Кравченка. – К.: "Кондор", 2002,-302с.
24. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна і національна безпека України. – "Економіка України", 1994, №2.
25. Пригунов П.Я. Недержавна система безпеки. – К., 2003. – 494 с.
26. Пономаров В.П. Забезпечення економічної безпеки підприємства як елемент сучасного менеджменту //Торгівля і ринок України. /Зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту економіки і торгівлі. – Вип.. 9. – Т.2. – Донецьк, 1999. – С. 170 – 175.
27. Пригунов П.Я. Менеджмент безопасности предпринимательства. – К., 2002. – 558с.
28. Соснин А.С., Пригунов П.Я. Менеджмент безопасности предпринимательства: Учеб. пособие. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2004. – 357с.
29. Фатхутдинов Р А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Издательско-книготорговый центр "Маркетинг", 2002. – 892с.

30. Шлемко В.Т., Зінко І.Ф. *Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення*. – К.: НІСД, 1997.-144с.
31. Щецин Г.В. *Основы кадрового менеджмента: Ученник*. – 4-е изд., испр. – К.: МАУП, 2002. – 280 с.

Annotation. *Economic safety of higher educational establishment is possible only on condition of concordance and realization of interests VNZ and interests of subjects of external environment, interests VNZ and interests of internal subjects of establishment, as abstract interests are not, they are a category personificovanoyo.*

Key words. *Economic safety of higher educational establishment; interests of subjects of external environment; interests VNZ; interests of internal subjects of educational establishment; mission of higher educational establishment.*

УДК 504.3

В.О. Аніщенко, к.т.н., доцент Європейського університету (філія), м. Чернігів.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОСОБЛИВОСТІ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

В статті доведена необхідність як оцінки самих природних ресурсів і об'єктів, так і оцінки їх використання, тобто відображення в результатах господарської діяльності ролі, значення, функції природних ресурсів і об'єктів. Запропонований підхід врахування значимості природних ресурсів і об'єктів надає можливість управління природокористуванням на економічній основі та забезпечити зацікавленість в їх раціональному обґрунтованому використанні.

Ключові слова: *економічна оцінка природних ресурсів; природно-ресурсний потенціал; раціональне природокористування; диференційна рента; відтворювальний процес; природоохоронні витрати.*

Питання про здійснення відтворювального процесу природних ресурсів і об'єктів та їх соціо-еколого-економічна оцінка на сучасному етапі розвитку виробничих відносин є дуже важливим. Нажаль, в наукових працях як вітчизняних, так і закордонних вчених економістів і екологів недостатньо уваги приділено проблемам вдосконалення методики врахування екологічного фактору в економічних законах відтворювального процесу природних ресурсів і об'єктів та їх соціо-еколого-економічної оцінки.

Метою статті є обґрунтування необхідності виявлення, встановлення, конкретизування у кожному випадку кількісних параметрів, факторів, долі ресурсів у показниках господарської діяльності і перш за все у результатах праці, у формуванні вартісних показників.

Еколого-економічна оцінка відрізняється від простої економічної оцінки тим, що вона не обмежується тільки інтересами локального господарського утворення або регіону, країни, а в силу спільності природних ресурсів і об'єктів (загальнопланетарності) базується на загальносвітовому погляді на них. Тому і сама проблема соціо-еколого-економічної оцінки природних ресурсів і об'єктів набуває міжрегіональний, міждержавний і загальнопланетарний характер. Значення природних ресурсів і об'єктів, що слабо виявляється сьогодні, може різко підвищити свою значимість у майбутньому, тому в їх соціо-еколого-економічній оцінці об'єктивно є відсутнім нульове значення.

Сьогодні економічні відносини з приводу природокористування між людьми, групами людей, їхніми об'єднаннями в масштабах регіонів, окремих країн розвиваються в аспекті реалізації таких цілей, як задоволення потреб у властивостях, якість природних ресурсів і об'єктів і збереження природно-ресурсного потенціалу. На жаль, у даний час друга ціль тільки декларується і людство в основному здійснює споживання, використання, користування природними ресурсами й об'єктами. Це видно з витрат на досягнення цілей задоволення потреб і збереження природоресурсного потенціалу, причому витрати на другу ціль розраховуються на підставі залишкового принципу, як що можна так сказати принципу відкладеного попиту, "у борг природі".

Ця тенденція виявляється й в економічних показниках відтворювального процесу: собівартості продукції, послуг; амортизації; формуванні і використанні прибутку; ціноутворенні. Нами проаналізовані ці обставини у загальному вигляді (у відтворювальному процесі як такому й у формах його прояву). При всьому різноманітті шкіл, напрямків теорії економічного відтворення економічна його модель описується схемою С+Пр→Ц з поправками і корективами, що підкреслюють деякі особливості процесу.

На міжрегіональному, міжгалузевому рівні виконується дотримується наступна закономірність:

$$X_i = \sum_{j=1} a_{ij} \cdot x_j + y_i$$

Тобто є модель міжгалузевого і міжрегіонального балансу виробництва, розподілу, споживання продукції. Чинність закону вартості за цією формулою не викликало би сумніву, якби в коефіцієнті прямого зв'язку (у вартісній формі балансу) були враховані витрати на прородоохорону. Але в дійсності,